

Bruxelles, 2. prosinca 2025.
(OR. en)

15814/25

CULT 139
CULT HERIT 26
AUDIO 122
RELEX 1542
COHOM 176
SOC 799
JEUN 242
DIGIT 251
RESUA 32
EDUC 467

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća

Za: Delegacije

Predmet: Zaključci Vijeća o strateškoj ulozi kulture, kulturne baštine i audiovizualnih djela u očuvanju europskih vrijednosti i demokratske otpornosti

Za delegacije se u prilogu nalaze navedeni zaključci koje je Vijeće (obrazovanje, mladi, kultura i sport) odobrilo na sastanku 28. studenoga 2025.

Zaključci Vijeća o strateškoj ulozi kulture, kulturne baštine i audiovizualnih djela u očuvanju europskih vrijednosti i demokratske otpornosti

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

PODSJEĆAJUĆI NA SLJEDEĆE:

1. Europska unija temelji se na nizu zajedničkih vrijednosti, koje uključuju poštovanje ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, vladavine prava, jednakosti i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina¹.
2. Demokratska društva održavaju se sudjelovanjem i angažmanom građana, a u takvim su društvima zaštićena temeljna prava građana, uključujući slobodu izražavanja.
3. Temeljna uloga kulture izričito je prepoznata u primarnom pravu EU-a i Općoj deklaraciji o ljudskim pravima², a sudjelovanje u kulturnom životu zajednice i uživanje u umjetnosti mogu imati ključnu ulogu u poticanju mira.
4. Kultura, kulturna baština i audiovizualna djela³ imaju intrinzičnu vrijednost i temeljni su izvor društvene kohezije i dijaloga, među ostalim jačanjem doživljaja zajedničkih vrijednosti i osjećaja pripadnosti.
5. Kulturu i kulturnu baštinu karakterizira ne samo raznolikost, nego i osjećaj zajedništva, zajednička povijest i kolektivno pamćenje, koji jačaju veze, uzajamno razumijevanje i vrijednosti diljem Europe.

¹ Članak 2. UEU-a.

² Osobito članak 3. UEU-a i članak 27. Opće deklaracije o ljudskim pravima.

³ Kulturni i kreativni sektori definirani su u Uredbi (EU) 2021/818 od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021. – 2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013. Audiovizualna djela osobito uključuju igrane filmove, televizijske serije, dokumentarne filmove, animacije i videoigre.

6. Sudjelovanje građana i građanski angažman održavaju europske vrijednosti, a kultura i kulturna baština imaju aktivnu i ključnu ulogu u tom pogledu, i zbog svoje intrinzične vrijednosti i kao važni stupovi demokratskih društava i temeljnih prava građana EU-a;

UVAŽAVAJUĆI⁴:

7. Strateški program Europskog vijeća za razdoblje 2024. – 2029.⁵, kojim se utvrđuje prioritet promicanja kulturne raznolikosti i baštine radi očuvanja europskih vrijednosti unutar EU-a u slobodnoj i demokratskoj Europi;
8. Rezoluciju Vijeća o planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026.⁶, u kojoj se ističe ključna uloga kulturne raznolikosti u promicanju i zaštiti ljudskih prava i pozitivne društvene preobrazbe te poziva na djelovanje za zaštitu baštine;
9. Zaključke Vijeća od 21. lipnja 2021., u kojima je utvrđen pristup EU-a kulturnoj baštini u sukobima i krizama, te Zaključke Vijeća od 21. svibnja 2014., u kojima se ističe potencijal kulture i kulturne baštine kao zajedničkog strateškog resursa za razvoj društva⁷;
10. Rezoluciju Europskog parlamenta od 20. listopada 2022. o kulturnoj solidarnosti s Ukrajinom i zajedničkom mehanizmu za odgovor na hitne situacije za kulturni oporavak u Europi, u kojoj se naglašavaju potreba za potporom i solidarnošću u pogledu kulturnog ekosustava u Ukrajini te važnost podupiranja otpornosti cjelokupnog kulturnog ekosustava EU-a i njegova oporavka nakon krize⁸;

⁴ Pravni tekstovi i dokumenti o politikama koji su relevantni za ove zaključke navedeni su u Prilogu.

⁵ EUCO 15/24 Prilog I.

⁶ Rezolucija Vijeća o planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026., SL C 466, 7.12.2022.

⁷ Vidjeti dok. 9837/21 i 2014/C 183/08.

⁸ Vidjeti 2022/2759(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0374_HR.html.

PREPOZNAJUĆI SLJEDEĆE:

11. U trenutačnoj geopolitičkoj situaciji, obilježenoj nesigurnošću i višestrukim prijetnjama europskim zemljama, europske vrijednosti, demokracije i način života ne smijemo uzimati zdravo za gotovo, već moramo aktivno braniti, štiti i promicati ono za što se Europa zalaže.
12. Kultura je i dalje temelj europskih društava i Europljani je stavljaju na prvo mjesto kada ih se upita što potiče osjećaj zajedništva, uz zajedničke vrijednosti i povijest⁹.
13. Kulturna i jezična raznolikost i baština ključni su za jačanje demokratske otpornosti, sudjelovanja i angažmana.
14. Kulturna prava ključna su za pluralističku, uključivu i demokratsku Europu. Sudjelovanjem u kulturnim aktivnostima jača se demokracija tako što se otvara prostor za sve ljude i potiče građanski angažman, gradi povjerenje i podupiru građanske i demokratske vrijednosti¹⁰. U tom kontekstu aktivnosti sjećanja i kritičko promišljanje o europskom povijesnom sjećanju potrebni su kako bi se građane, a osobito mlade, osvijestilo o njihovoj zajedničkoj prošlosti i vrijednostima koje su osnova zajedničke budućnosti.
15. Sudjelovanje u kulturnim aktivnostima znatno poboljšava i individualno i kolektivno mentalno zdravlje i dobrobit, što u kontekstu neizvjesnosti i prijetnji našim vrijednostima oblikuje društva koja su otpornija i usmjerena na zajednicu.
16. Europska prijestolnica kulture i oznake europske baštine pokazuju kako sudjelovanje i interakcija građana u kulturi preobražavaju javne prostore u dinamičnije i uspješnije zajednice te povećavaju osjećaj zajedništva građana.

⁹ U posebnom istraživanju Eurobarometra br. 562 objavljenom 8. svibnja 2025. kultura, vrijednosti i povijest tri su glavna čimbenika za koja se smatra da najviše potiču osjećaj zajedništva među građanima EU-a (29 % ispitanika navelo je da prvenstveno kultura stvara osjećaj zajedništva, 26 % ispitanika navelo je vrijednosti kao prevladavajući čimbenik, dok je 24 % ispitanika navelo povijest kao glavni čimbenik – vidjeti str. 18.).

¹⁰ Kultura i demokracija: dokazi – neovisno izvješće koje je naručila Europska komisija i koje je za nju sastavljeno, 2023.

17. Kulturne institucije i prostori, kao što su javno dostupne knjižnice, imaju ključnu ulogu u suočavanju s društvenim izazovima zaštite demokracije tako što potiču informirano građanstvo, pismenost, građansko sudjelovanje i društvenu uključenost.
18. Kultura i audiovizualna djela utječu na norme i stavove građana, uključujući djecu i mlade. U tom je kontekstu posebno važan pristup medijskoj pismenosti i raznolikom kvalitetnom višejezičnom sadržaju.
19. Kultura, kulturna baština i audiovizualna djela mogu doprinijeti europskim vrijednostima, demokratskoj otpornosti i izgradnji mira te biti forum za demokratsku raspravu i građansko sudjelovanje ako se zasnivaju na umjetničkoj slobodi, kulturnoj i jezičnoj raznolikosti i slobodi izražavanja.
20. Uloga kulture i kulturne baštine u promicanju demokratskih društava na pouzdan i raznolik način također je u središtu međunarodnih kulturnih odnosa i partnerstava EU-a jer se kulturna raznolikost EU-a obogaćuje kulturnim doprinosima iz drugih dijelova Europe i svijeta te ih zauzvrat obogaćuje. Međukulturni dijalog jača društvenu koheziju i sudjelovanje.
21. Zaštita kulturne baštine globalni je izazov. Gubitak kulturne baštine nije isključivo posljedica rata i drugih namjernih činova, već i kriza i sukoba, i to ne samo uslijed uništenja, nego i pljačke i pustošenja. Nezakonita trgovina kulturnim dobrima perpetuira oduzimanje kulturnog identiteta, što je povezano s gubitkom kulturne baštine u državama i društvima iz kojih ona potječu. U tom kontekstu međunarodna suradnja u sprečavanju i suzbijanju pljačke i nezakonite trgovine, kao i u zaštiti i obnovi kulturne baštine, može doprinijeti dugoročnom miru jačanjem zajedničke baštine, kulturnog identiteta, povjerenja i zajedničke povijesti.

22. Kulturni identitet namjerno je na meti, bilo fizičkih prijetnji, uključujući vojne prijetnje, hibridnih prijetnji ili dezinformacija, koje su postale sve važniji dio političkih i vojnih strategija, kako u mirnodopskom razdoblju tako i tijekom sukoba.
23. Namjerno fizičko uništavanje kulturnih lokaliteta u Ukrajini i lažni diskursi o Ukrajini i dalje predstavljaju ozbiljnu prijetnju ukrajinskom identitetu i kulturnoj baštini te zemlje;

POZDRAVLJA:

24. mjere i inicijative koje su EU i njegove države članice poduzeli za promicanje kulturne raznolikosti i zaštitu europske kulturne baštine uz istodobno podizanje svijesti o strateškom značaju kulture, kulturne baštine i audiovizualnih djela za izgradnju demokratske otpornosti;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE DA NA ODGOVARAJUĆIM RAZINAMA:

25. poduzmu potrebne mjere za zaštitu vrijednosti, identiteta i kolektivnog sjećanja promicanjem kulture u svim njezinim oblicima i zaštitom europske kulturne baštine;
26. prepoznaju da kulturna otpornost zahtijeva snažno i dinamično civilno društvo, građanski prostor i sudjelovanje koji se temelje na poštovanju kulturne i jezične raznolikosti i umjetničke slobode;
27. razmotre načine za daljnje promicanje pristupa europskim višejezičnim sadržajima, uključujući digitalizirane sadržaje kulturne baštine¹¹, te mogućnosti njihova otkrivanja i ponovne uporabe među građanima, uključujući djecu i mlade, uz istodobno osiguravanje visoke razine zaštite maloljetnika;

¹¹ Primjerice putem portala Europeana i zajedničkog europskog podatkovnog prostora za kulturnu baštinu.

28. nastave promicati pristup građana kulturnim aktivnostima i njihovo sudjelovanje u njima te time povećati demokratsko sudjelovanje i angažman na razini pojedinca i zajednice;
29. nastave jačati ključnu ulogu kulturnih institucija u pružanju pristupa znanju, informacijama i iskustvima te njihovoj funkciji foruma za kritičko razmišljanje i dijalog;
30. nastave integrirati kulturu i kulturnu infrastrukturu (npr. arhive, knjižnice, repozitorije, muzeje, kina, zgrade, uključujući vjerske zgrade, spomenike i prostore) u planiranje pripravnosti za krizne situacije u pogledu, među ostalim, sigurnosnih prijetnji, primjerice obrambenim sustavima, planovima evakuacije, procjenom i mapiranjem rizika, planiranjem odgovora na hitne situacije ili dokumentiranjem i digitalizacijom te digitalnim očuvanjem kulturne baštine radi obnove u slučaju štete, uzimajući u obzir ranjivost arheoloških lokaliteta;

POZIVA DRŽAVE ČLANICE I EUROPSKU KOMISIJU DA U SVOJIM PODRUČJIMA NADLEŽNOSTI I NA ODGOVARAJUĆIM RAZINAMA, PRIDRŽAVAJUĆI SE NAČELA SUPSIDIJARNOSTI:

31. promiču razvoj znanja i istraživanja te nastave poticati standarde i vještine, kao i moguće mehanizme prekogranične suradnje za zaštitu, očuvanje i digitalnu pohranu kulture i kulturne baštine kako bi se povećala pripravnost i otpornost na krize u državama članicama;
32. nastave štititi i promicati umjetničku slobodu i kulturnu raznolikost u okviru potpore kulturi, kulturnoj baštini i audiovizualnim djelima;
33. nastave podupirati ulogu umjetnika te kulturnih i kreativnih djelatnika u pogledu otpornosti;
34. razmotre poticanje inicijativa kojima se naglašava način na koji kultura, kulturna baština i audiovizualna djela, kao što je film, odražavaju zajedničke vrijednosti i zajedničku prošlost, čime se doprinosi očuvanju europskih vrijednosti i demokratske otpornosti za budućnost;
35. razmotre poticanje inicijativa kojima se povećava razumijevanje ključne uloge kulturne raznolikosti, baštine i kulturnih prava u poticanju kohezije, identiteta i otpornosti u društvima;
36. nastave ulagati napore u zaštitu i promicanje kulturnih prava i kulturne raznolikosti s međunarodnim organizacijama kao što su Vijeće Europe i UNESCO i putem njih;
37. razmotre poticanje inicijativa kojima se podupiru međunarodni kulturni odnosi i međukulturni dijalog EU-a i njegovih država članica u suradnji s međunarodnim partnerima kao što su Vijeće Europe i UNESCO;
38. nastave pružati pomoć institucijama i organizacijama uključenima u potporu umjetnicima iz Ukrajine i/ili zaštitu i oporavak kulture i kulturne baštine u Ukrajini, osobito procjenu štete i rizika te planiranje ranog oporavka, među ostalim suradnjom u multilateralnim forumima;

POZIVA EUROPSKU KOMISIJU DA:

39. razmotri aktivnosti informiranja usredotočene na ulogu kulture, kulturne i jezične raznolikosti i kulturne baštine u očuvanju zajedničkih vrijednosti i demokratske otpornosti u Europi, među ostalim u vezi s inicijativom Novi europski Bauhaus i u provedbi predstojeće inicijative Kulturni kompas, čiji je cilj usmjeravati i iskoristavati višestruke dimenzije kulture;
 40. uz potpuno poštovanje umjetničke slobode i bez uplitanja u sadržaj, uključi promicanje zajedničkih vrijednosti i demokratske otpornosti u vezi s inicijativama kojima se podupiru kultura, kulturna baština i audiovizualna djela.
-

Referentni dokumenti

Sljedeći pravni tekstovi i dokumenti o politikama relevantni su za ove zaključke Vijeća:

- *Ugovori Unije*
 - Ugovor o Europskoj uniji (pročišćena verzija iz 2016.) , SL C 202, 7.6.2016.
 - Povelja Europske unije o temeljnim pravima, 2012/C 326/02
- *Europsko Vijeće*
 - Zaključci Europskog vijeća od 27. lipnja 2024., EUCO 15/24
- *Vijeće Europske unije*
 - Zaključci Vijeća o pristupu EU-a kulturnoj baštini u sukobima i krizama, dok. 9837/21
 - Zaključci Vijeća o kulturnom nasljeđu kao strateškom resursu za održivu Europu, SL C 183, 14.6.2014.
 - Rezolucija Vijeća o planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026., SL C 466, 7.12.2022.
 - Zaključci Vijeća o poboljšanju i poticanju pristupa kulturi, SL C 7446, 13.12.2024.
 - Zaključci Vijeća o potpori mladim umjetnicima te kulturnim i kreativnim djelatnicima na početku karijere, SL C 3165, 4.6.2025.

- *Europska komisija*
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o akcijskom planu za europsku demokraciju, COM(2020)790
- Europska komisija: Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, ECORYS i Hammonds, W.: *Culture and democracy, the evidence – How citizens' participation in cultural activities enhances civic engagement, democracy and social cohesion – Lessons from international research* (Kultura i demokracija: dokazi – Kako sudjelovanje građana u kulturnim aktivnostima jača građanski angažman, demokraciju i društvenu koheziju – pouke iz međunarodnih istraživanja), 2023.
- Europska komisija: Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu: Preporuke stručne skupine pod vodstvom Europske komisije za zaštitu kulturne baštine u Ukrajini, 2024.
- Europska komisija i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku: Zajednička komunikacija Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Europskoj strategiji za Uniju pripravnosti – JOIN(2025) 130
- Preporuka Komisije (EU) 2021/1970 od 10. studenoga 2021. o zajedničkom europskom podatkovnom prostoru za kulturnu baštinu: [EUR-Lex - 32021H1970 - EN - EUR-Lex https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/eng](https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2021/1970/oj/eng)
- Posebno istraživanje Eurobarometra br. 562 o stavovima Europljana prema kulturi, izvješće Eurobarometra, veljača i ožujak 2025., na zahtjev Europske komisije, Glavna uprava za obrazovanje i kulturu (GU EAC), uz koordinaciju Europske komisije, Glavna uprava za komunikaciju (GU COMM)

- *Europski parlament i Vijeće*
 - Odluka br. 1194/2011/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o uspostavljanju djelovanja Europske unije za oznaku europske baštine, SL L 303, 22.11.2011., str. 1.
 - Odluka br. 445/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o uspostavljanju inicijative Unije za Europske prijestolnice kulture u razdoblju od 2020. do 2033. i o stavljanju izvan snage Odluke br. 1622/2006/EZ, SL L 132, 3.5.2014., str. 1.
 - Uredba (EU) 2021/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021. – 2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013, SL L 189, 28.5.2021., str. 34.
- *Europski parlament*
 - Rezolucija Europskog parlamenta od 19. rujna 2019. o važnosti europskog sjećanja za budućnost Europe, 2019/2819(RSP)
 - Rezolucija Europskog parlamenta od 14. prosinca 2022. o provedbi Nove europske agende za kulturu i Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose, 2022/2047(INI)
 - Izvješće Europskog parlamenta o provedbi Nove europske agende za kulturu i Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose, 2022/2047(INI)
 - Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2022. o kulturnoj solidarnosti s Ukrajinom i zajedničkom mehanizmu za odgovor na hitne situacije za kulturni oporavak u Europi, 2022/2759(RSP)
- *Vijeće Europe*
 - Konvencija Vijeća Europe iz Faroa o vrijednosti kulturne baštine za društvo iz 2005.

- *Ujedinjeni narodi*
 - Opća deklaracija o ljudskim pravima (UNDH), 1948.
 - Međunarodni pakt UN-a o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, 1966.
 - Pakt UN-a za budućnost donesen na sastanku na vrhu UN-a o budućnosti, New York, 22. i 23. rujna 2024.
- *UNESCO*
 - UNESCO, Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba iz 1954.
 - UNESCO, Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine iz 1972.
 - UNESCO, Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine iz 2001.
 - UNESCO, Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine iz 2003.
 - UNESCO, Konvencija o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja iz 2005.
 - Izjava sa Svjetske konferencije UNESCO-a o kulturnim politikama i održivom razvoju – MONDIACULT 2022.: <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-world-conference-cultural-policies-and-sustainable-development-mondiacult-2022>
 - Zaključni dokument sa Svjetske konferencije UNESCO-a o kulturnim politikama i održivom razvoju – MONDIACULT 2025. i preuzete obveze ministara kulture: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/EN_MONDIACULT_Outcome_Document%20Final%2027.09.25.pdf?hub=171169

- *Ostalo*
 - Povelja s Porto Santa iz 2021.: Kultura i promicanje demokracije: ususret europskom kulturnom građanstvu i Dopuna mladih Povelje s Porta Santa, 2025.
 - Deklaracija ministara kulture EU-a iz Cáceresa od 25. i 26. rujna 2023. donesena tijekom španjolskog predsjedanja Vijećem Europske unije
 - Niinistö, S. (2024.): Sigurniji zajedno: jačanje europske civilne i vojne spremnosti i pripravnosti
-